

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911 טל: 02/5603249, 02/5603251 פקס: 02/5603256
www.education.gov.il/shefi

"אבק כוכבים" - שיעור כישורי חיים בנושא הערצת אמנים.

(מיועד לתלמידי החטיבה העליונה)

מחשבות של "גדולים" רגע לפני שנכנסים לכיתה...

ילדים קולטים את העולם דרך עיני המבוגרים – מה יפה, מה נכון, אפילו מה טעים...
חושיהם ונטיות ליבם הראשוניות מושפעים מאוד מהמבט בו המבוגרים המשמעותיים
מביטים בעולם, ודרך מבט המבוגרים הם לומדים להעריך ולשקול.

מיום שהילדים עומדים על דעתם, ואולי עוד טרם לכך בהיותם ברחם אמם, הם נחשפים
לתרבות בסביבתם - מוזיקה ושירים שהוריהם אהבו במיוחד, סיפורים ודקלומים. את קירות
הבית מקשטות תמונות של אמנים שאמנותם מוערכת על ידי ההורים. במכונית מושמעת
תחנת הרדיו שסגנונה קרוב ללב ההורים וכך גם הצגות, תערוכות ומופעים, קלטות
ותקליטורים ...

האמנות והתרבות הם עוד מתנה שכולנו, הורים ואנשי חינוך, הענקנו לילדים. מתנה נפלאה
ומעשירה, אך גם מתנה שדורשת הוראות הפעלה אשר לא תמיד התעכבנו ללמוד או ללמד.
אירועי הימים האחרונים לימדו אותנו שישנם **כישורי חיים** אשר חשוב להעניק לילדים בד
בבד עם הפתיחות התרבותית. **כישורי חיים** כגון - חשיבה ביקורתית, מודעות עצמית,
הפעלת שיקולי דעת, שיתוף, התייעצות ואחריות הדדית.

מה קורה לאדם, לכל אדם, שנחשף ליצירה שנוגעת בנימי נפשו – שיר, ספר, סרט, מחזה,
תמונה, ציור, מחול? הנאה, עוררות רגשית, הזדהות, פתח לדמיון, השראה, אנטגוניזם,
סערה, התלהבות, התאהבות...

אילו היינו עוצרים לחקור את אותה נגיעה. מה היינו שואלים את עצמנו?

חקר ההנאה – מה היצירה f אותו אמן יפה בעיני, מהנה, מוצא חן בעיני?

*חקר ההשפעה – מה היצירה f אותו אמן מצוררת בך? איך רגשות ואיך
השראה?*

חקר המציאות – מה גבולות הקשר שלי עם אותו יוצר או עם יצירה ?

חקר הדמיון – איך משאלות כמוסות מתעוררות בך?

אנו שואפים להעניק לילדים את היכולת להיפתח, להתמסר, ליהנות הנאה שלמה מיצירות תרבותיות ומיוצרים ראויים.

במקביל, אנו שואפים להעניק להם כישורי חיים ברורים להבחין בין תדמית למציאות, בין זהר מדומה לבין מחירי עולם הזהר, להבחין בין ההנאה הרגעית לבין ה"כאן ועכשיו" של החיים, להבחין בין עיקר לטפל ובין אמת לשקר.

להעניק להם כישורי חיים שיגנו עליהם במצבי פיתוי והבטחות שווא, כישורי חיים לקבל החלטות מתוך בחירה, מודעות ונאמנות לעצמם.

אנו ממליצים לכם, צוותי החינוך וההוראה, לעצור רגע את סחרחורת השבועות האחרונים ולהזמין את התלמידים להתבונן מהצד על חיי הזהר והשפעתם על כולנו.

עת תנהלו דיון בנושא בכיתה, אנא, הימנעו משיפוטיות כלפי תופעת ההערצה, והיו סלחניים ופתוחים כלפיה. מומלץ להתעמק במורכבות רבת הפנים של התופעה לטוב ולרע, ובשיקולי דעת שיש לקיים במצבי הערצה ופיתוי.

לעזרתנו, בחרנו במורשתו של אריק איינשטיין ז"ל כדוגמא כיצד ניתן להמשיך לאהוב אמנות ואמנים בכל לב, בלי לערבב אמת עם שקר ועיקר עם טפל. בלי להתבלבל ובלי להיפגע.

*שר החינוך, הרב שי פירון: ".... היום אני מבקש לדבר על אריק שפרץ לצולמנו
למשק שנים רבות בניאוד לבלאים. הוא לא רץ לקיסריה, לא הצטלם בבתי
קפה, לא עסק באדו האיש. שנים רבות פצענו רק את הקול, את התוכן.
אולי, בימים של החצנה, של האלצה, של שטטס בין אומנות נקיה וטהורה
לבין פולחן אישיות, זוהרת אישיותו של אריק, כאמן, כאי של עסק רק
בעצמו אלא גם בנו. זו כנראה הסיבה שאוצרותיו של אריק יללו אותנו עוד
הרבה שנים". (נובמבר, 13)*

מטרות השיעור –

- התלמידים יזהו רגשות ועמדות שאמנים או אמנות מעוררים בהם
- התלמידים ידונו אודות השפעות תופעת הערצת אמנים
- התלמידים יזהו את האופן בו השפעות אלו באו לידי ביטוי באירועים אקטואליים בארץ ובעולם
- התלמידים יחדדו מודעות ליכולתם להפעיל חוש ביקורת ושיקול דעת גם במצב של הערצה.

פתיחה -

1. נסו להיזכר בחוויה הראשונה שלכם כ"מעריצים" של דמות מהתקשורת (זמר, שחקן, מנהיג, דמות...)
מי הוא היה? מה היה שם? כיצד ההערצה שלכם באה לידי ביטוי? ממה או ממי הושפעה הבחירה שלכם?
האם באיזשהו שלב ההערצה הסתיימה? כיצד ומדוע?

בשיחה זו:

- ננסה לשרטט את הידיים את ההיבט ההתפתחותי של תופעת ההערצה, כנטייה טבעית, מושפעת, סביבתית וצרכנית...
- נכוון ל"בר חלוף" של התופעה, ולאחר שבין צרכנית ההערצה לבין ההתפתחות אמנה.

2. מי מכם אוהב היום המיוחד זמר/שחקן? את מי? לעודד לשתף... כיצד אהבתכם את אותו כוכב מתבטאת?
3. מי או מה השפיע עליכם לאהוב את אותו אמן?
4. מה יחס הוריהם לאהבה זו?
5. אם היינו צריכים לצייר רצף של תיאור האהבה של בני נוער לכוכבים. באילו מילות רגש הייתם משתמשים על הרצף? (נהנה – אוהב – מעריץ – סוגד ...) ומה ההבדל בין הביטויים?
6. אילו תופעות הערצת כוכבים יצא לכם לחוות או לראות?

7. האם הערצת אמנים היא תופעה רק של הדור שלכם?
8. האם הערצת כוכבים היא תופעה שלילית בעיניכם?
9. אילו חוויות טובות נובעות מהערצת אמנים?
10. איזו מורכבות או סכנות טמונות בתופעת הערצת אמנים?
11. לאחרונה נחשפנו לדוגמאות שונות של "השפעות לוואי" של תופעת ההערצה. מי יכול לתת דוגמא ממקרים שפורסמו בתקשורת?

- נערות שהתפתו לצרוך סמים ולקיים יחסי מין עם זמר מפורסם ועם מקורבים לו.
- בחירה של אנשי בידור להימנע ממגע עם הקהל ע"י צמצום נוכחותם החברתית והתקשורתית

בשיחה זו אנו בעצט בודקים את התלמידים מה זה "להעריך אמן":

- הנאה מיצירתו - הנאה תרבותית, הנאה חושית, ראשית...
- ייחוס תכונות טובות וראויות לאותו אמן - ראשית, תבונה, קסם אישי...
- ייחוס ראש של קירבה לצולמנו הפרטי - תחושה ש"הוא שר עלי", כאילו ש"הוא מכיר אותי או את צולמי הפנימי".
- להשליך על האמן את החלומות שלנו - "אם הוא רק היה פוגש בי, מכיר אותי"...
- אפשרות הצצה לצולמ הלהר
- התרשמות מכל ציטוט באמן - צפייה בהופעה, האזנה לשידור, מפגש מעריצים, מעקב באינסטגרם, בפייסבוק, באתרים...
- תחושת שייכות - "להיות דירקשונית" (מעריצת להקת onedirection)
- תקווה - "משהו טוב מכל זה ידבק גם בי, אני חלף ממשהו יפה, מראש ונדול"...

שלי הרצת ("פסיכולוגיה עברית") מתארת את תופעת הערצת אמנים כתופעה נורמטיבית בקרב בני הנצורים הנמצאים בתהליך של גיבוש זהותם. "צעירים אלה צסוקים בניסיון לבדוק, במהלך איל ההתבטרות שלהם, את תרומתם הייחודית לצולמ - תוק שהם לומדים להכיר את אישיותם, את תחומי הצניין שלהם ואת כושרנותיהם. הם צורכים מצין "קדימון" לחייהם בעתיד - בוחרים אנשים הצוסקים בתחומים שונים ומנסים באמצעות הודעות צמט למצוא אילו תחומים צשוים להתאים בעתיד לכישוריהם. תופעה זו היא שכיחה ומסייעת לבני הנוצר בעיצוב זהותם. היא אינה נובעת במהותה מביטול עצמי אלא מרצונם האמתי, המודע או הלא מודע, לבחור את דרכם בחיים. תופעה זו חולפת לרוב עם סיוט שלהי ההתבטרות."

חלק שני – התבוננות מהצד על תופעת ההערצה -

שתי אפשרויות –

1. צפייה בכתבת ערוץ 2 - [המעריצות של ג'סטין](#)

מטלה לזמן הצפייה – נסו לזהות מה הערצת הזמר מעניקה לילדות? ובמה הערצת הזמר פוגעת בהן? ודין על הכתבה.

2. מורשתו של אריק איינשטיין – להשמיע או להקרין את השיר "[אוהב להיות בבית](#)"

- איך התרשמתם מאהבת המבוגרים ליצירתו של הזמר שנפטר לאחרונה, אריק איינשטיין?
- האם זו הייתה דוגמא להערצה? סגידה?
- האם סגנון חייו של אריק איינשטיין הגן למעשה על קהל מעריציו?
- איזה מסר אתם הייתם רוצים לקחת ממשנתו של אריק איינשטיין?

לעזרתנו, ציטוטים מאת אריק איינשטיין –

*"מימיט ימימה אני סרבן פרסיט. אני שר וזהו. כל הדירוטיט והפרסיט
מצליבים את הצניין עצמו, ואני לא אוותר על עקרונותי" גם את יתנו לי
מיילון דולר. תמיד שואלים אותי אם אסרב גם לפרס ישראל, ולי יש בדיחה
כלאת, ככל שהסכום גדל יותר כק הסיכוי גדל יותר. הפרס הכי גדול שלי זו
האהבה שאני מקבל". (לאחרונה...)*

*אני לא זמר. לא מרטיש ככה. אני בן-אדם ששר. לפעמים משחק. לפעמים
חקיין. אבל רק בחדריט קטניט... (1976)*

לסיכום השיעור –

מה הייתם אומר לבני נוער אחרים (אח צעיר, חבר/ה...) כדי שלא יאבדו שיקול דעת במצבים של התלהבות מעולם הזוהר וההערצה?

האם הייתם אומרים זאת גם לעצמכם?!

בתום השיעור ניתן להשמיע עוד שיר של אריק איינשטיין, למשל - "[למה לי לקחת ללב](#)"